

Onvoltooid verleden.

*„Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten!
Die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt.
Versuch' ich wohl, euch diesmal fest zu halten?
Fühl' ich mein Herz noch jenem Wahn geneigt?“*

Zueignung.

Goethe's Faust.

De lezer gelieve zich te verplaatsen in het jaar 1895.

Er was vis aan de afslag. Snijder, de afslager, had reeds enige malen zijn afdalende reeks getallen beëindigd, toen Pikka de lange brug afkwam, die alleen al door z'n verschijning een welkome afwisseling bracht in de eentonigheid van de late namiddag.

Nauwelijks hebben een paar jongens de pakjesdrager opgemerkt of daar klinkt het:

Pikka hei je nog vlooiën?

en zich zelf antwoordend vervolgt de stem:

Joa meneer wel honderd dooiën.

Pikka hei je nog luzen?

Joa meneer wel honderdduzend.....

Pikka vervolgt onverstoorbaar zijn weg naar de Moriaan, waar hij aan de heer Swab het pakje van de reiziger aflevert.

Intussen ging het leven op de vismarkt zijn eentonige gang. Er was een gezellig geroezemoes onder het afdakje, alleen afgewisseld met het geroep: „Mien, mien.....“

Vlak voor de vismarkt had de botschoever zijn vaste ligplaats. De botschoever was het meest zonderlinge vaartuigje dat ooit onze vaderlandse binnenwateren heeft bevaren. Een kruising van praam en tjalk met de allures van een schokkerschuit. Met een beetje wind ging het steigeren en stampen. Eigenaar was een zekere Rozendaal. Je kon er fijn zitten vissen met de benen bungelend boven het water van onze stadsrivier: de Niesselt. Even verder naar beneden kon je de

dorst lessen in het Maastrichts bierhuis, waar je een glas zuur bier kon kopen à raison van vijf Hollandse centen. Betaalde je in een rojale bui zes centen, dan deed juffie er een flinke schep suiker in. Naast het Maastrichts bierhuis woonde „Jan dat is de slag”, zo genoemd omdat hij te pas en onpas altijd dezelfde zinswending gebruikte.....

Wij hebben even Snijder, de afslager in de steek gelaten. Maar het leven op de vismarkt en in de nabijheid staat niet stil..... Snijder vat de draad van zijn nooit eindigend verhaal weer op:

negen en dertig, acht en dertig, zeuven en dertig.....

„Mien”, zegt een hoge vrouwenstem.....

Wat zal oer man blij zijn ai met zo'n zeugien walvissen thuus-komen..... ze binnen de eulie nog niet weerd..... zes en dertig, vief en dertig..... Snijder is genaderd tot het absolute nulpunt..... Daar klinkt het alarmerend brandhorentje van een agent. „Brand”, wordt van alle kanten geroepen. Ramen worden opgeschoven. „Waar is de brand?”

„Bij Palland aan de overkant” zegt een jongen.

Het is wel een grote brand, want het klokje van het stadhuis begint te luiden.

„Het lijkt de brand van Schoon wel”, zegt een oud vrouwtje. Schoon was gevestigd in het pand waar later Untiet woonde, d.i. midden op de oude straat. Er stond bij hem in de winkel een grote houten pop, die een bordje in de hoogte hield: „Lage maar vaste prijzen”. (We laten de oude mensen hier hun retrospectieve beschouwingen houden.)

Intussen heeft het gerucht: „Er is brand” de vismarkt bereikt, die in een ogenblik leegloopt. De mensen nemen de kortste weg achter het oude stadhuis langs, achter de kok (eigenlijk achter de koak langs). Een paar jaar geleden bleek me, dat zelfs oude Kampers het woord niet kenden.

De overigen kwamen natuurlijk uit op de Oude straat, tegenover de Poort van Kleef, het enige café, waar de leerlingen van de H.C. mochten komen. Bij het gaslicht zie ik dan ook de rode kragen van de militairen in de zaal van Stroband.

Vóór de Poort van Kleef geeft gekke Appien zijn smake-loze voorstelling, door zich op de wang harde klappen te geven, in de hoop van de heren onderofficieren een paar centen te krijgen.

Overste Goudschaal komt voorbij. Alle militairen springen in de houding. Bet en Dine Moeton hebben haar vaste standplaats ingenomen voor de advertentieklok. Ze verkopen dóór, ondanks de dreiging van de brand. Een vrouw die met een zootje vis van de markt komt neemt en passant een paar appels mee en Bet legt die boven op de vis. De klant maakt enige bedenkingen tegen de plaatsing van de appels. „Kom”, zegt Bet, „vieze varkens worden niet vet” en ze gaat door met het verkopen van appels.

Het wordt nu druk om het kraampje, nu de vismarkt leegloopt. Er is een kleine stagnatie in het verkeer voor de hoofdwacht, op de plaats waar later het postkantoor is verrezen. Van binnen klinkt de stem van een arrestant, die vloekend protesteert tegen zijn opsluiting. „Stil toch, jongen”, zegt een vrouw kalmerend tegen de zoon van de boeklappe, „bedenk dat je van een nette burgerfamilie bent.” De zoon van de boeklappe is blijkbaar een navolger van de figuur van Dickens' „who had been bloodthirsty in the streets”.

De ordeloze troep is nu genaderd tot bakker Hallie en stemt onmiddellijk in met het schone lied, nooit geschreven of getoonzet: „Eet kadetjes uit de brand van bakker Hallie. Eet kadetjes uit de brand van bakker Hallie” (onmogelijke on-Hollandse naam), in welk schone gezang het getier van de zoon van nette burgerkomaf verloren gaat. Erg veel fantasie schijnt de Kamper bevolking overigens niet te bezitten, want de sigaren uit de brand van Fikse en Fransen worden op dezelfde wijze bezongen als de kadetjes van bakker Hallie: „Rook sigaren uit de brand van Fikse en Fransen”. Rammelend en schuddend baant zich de brandspuit met veel lawaai een weg door de mensenmassa van de Vismarkt en de Eksterstege, van het Warmeland, de Oude straat en de Plantage.

De heren van het stadhuis hebben hun lessenaars verlaten en verdringen zich achter de ruiten. Daar is petten-Meyer, zo genaamd ter onderscheiding van Meyer-van-alles, later Burgemeester van IJsselmuiden. De paar klanten van Rondeel, die militaire equipment artikelen verkoopt, laten de winkeljuffrouw alleen staan. Het paard van boer Fien, in de hoefstal van Westenberg, de smid (achter de koak) schuurt ongeduldig met zijn hoeven over de stenen. Een verward geruis en beginregels van het onvolprezen: eet kadetjes en rook sigaren

uit de brand van Fikse en Fransen treft het oor.

Vóór de Groninger toren gaat een deel van de mensen de Karpersteeg in, met het doel zich aan te sluiten bij hen, die bij de kazerne zich afgescheiden hebben. En gezamenlijk gaat het nu op weg naar de Hagenpoort. Het licht in het huis van de gasdirecteur (de heer Allirol) wordt uitgedraaid. Ik kan juist zien dat de jongste bediende Van der Leest het gordijn opzij schuift. 't Licht valt op de schildering van De Willem Barends, een trotse schoener, die steeds de aandacht trekt van „the rising generation”. De groep mensen die voor de altijd geurende gasfabriek halt maakt, heeft op zijn weg naar het andere eind van de stad een deel verloren aan het „achter-ummegien” en de „Lugenstege” en de „Poepershoeek”. Allemaal tekenende namen, waarvan meerdere reeds aan het eind van de vorige eeuw in onbruik waren geraakt, nu er zoveel afvalligen zijn en de kadetjes van bakker Hallie en de sigaren van Fikse en Fransen te weinig bindend.

Teleurgestelde groepjes keren terug.

Toch was er werkelijk wel brand geweest, want de volgende morgen hing er bij Laurens van Hulst een tekening van de brand door een ooggetuige vervaardigd, door de heer Moulin, gehuwd met de piano-lerares Mej. Rijkx.

C. J. Bouhuijs,

Oud Grootburger van de goede
stad Kampen.

